

2. Θεσμικό πλαίσιο ν. 4305/2014: Ανακεφαλαίωση

Τον Οκτώβριο του 2014, ψηφίστηκε ο Ν. 4305/2014, στο κεφάλαιο Α΄ του οποίου περιλαμβάνονται διατάξεις για την ανοικτή διάθεση και την περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, για την τροποποίηση των διατάξεων του πρώτου κεφαλαίου του ν. 3448/2006 (Α΄ 57), σε προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2013/37/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

Όπως αναφέρεται εκτενώς και στην έκθεση έτους 2016, με την υιοθέτηση του συγκεκριμένου νομοθετήματος, η εθνική πολιτική ευθυγραμμίστηκε εμπρόθεσμα και πλήρως με το πρόσφατα αναθεωρημένο ευρωπαϊκό πλαίσιο για την πολιτική της διάθεσης των ανοικτών δεδομένων και την περαιτέρω χρήση των δεδομένων του δημόσιου τομέα, θεσμοθετώντας τη δυνατότητα για ελεύθερη και απρόσκοπτη περαιτέρω χρήση των δεδομένων. Περιληπτικά¹, τα κύρια θεσμικά χαρακτηριστικά συνοψίζονται ως ακολούθως:

- η καθιέρωση της αρχής της ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης των εγγράφων, πληροφοριών (open by default principle)
- η αποσαφήνιση πεδίου εφαρμογής, εννοιών και εργαλείων ανοικτής διάθεσης καθώς και του θεσμικού πλαισίου της άσκησης προσφυγών σε περίπτωση απορριπτικών αποφάσεων

Χαρακτηριστική καινοτομία του Νόμου είναι η πρόβλεψη αναλυτικής διαδικασίας καταγραφής συνόλων εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων για το σύνολο των υπόχρεων φορέων, από την αξιολόγηση των δεδομένων έως και την ανάρτησή τους στο κεντρικό αποθετήριο www.data.gov.gr με καθορισμένες εκ του Νόμου προθεσμίες. Τα βασικά στάδια της διαδικασίας, όπως προβλέπονται στο άρθρο 10 του Ν. 4305/2014 είναι τα ακόλουθα:

Α) Μέσα σε τρεις μήνες από την έναρξη ισχύος του νόμου οι Ομάδες Διοίκησης Έργου (ΟΔΕ) του προγράμματος Διαύγεια των φορέων του δημόσιου τομέα που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του νόμου, προβαίνουν στην καταγραφή και αξιολόγηση των συνόλων, εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων που βρίσκονται στην κατοχή του φορέα

Β) Μέσα σε τρεις μήνες από την ολοκλήρωση της καταγραφής, κάθε φορέας εκδίδει αναρτητέα στο διαδίκτυο (στον διαδικτυακό τόπο του Προγράμματος «Διαύγεια» καθώς και στην ιστοσελίδα του) απόφαση στην οποία περιγράφονται:

- α) τα σύνολα δεδομένων που κατέχει,
- β) τα σύνολα δεδομένων που θα διαθέσει σε ανοικτό και μηχαναγνώσιμο μορφότυπο, εφαρμόζοντας την αρχή της εξ ορισμού «ανοικτής διάθεσης» της δημόσιας πληροφορίας

¹ Για μία αναλυτική περιγραφή του θεσμικού πλαισίου, βλ. ετήσια έκθεση για τη διάθεση και περαιτέρω χρήση των ανοικτών δεδομένων (2016), ενότητα 3.1 διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση <https://diavgeia.gov.gr/blog/wp-content/uploads/2016/04/%CE%95%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7.pdf>

γ) τα σύνολα δεδομένων που θα διαθέσει με επιβολή όρων μέσω αδειοδότησης ή τελών σύμφωνα με τα άρθρα 7 έως 9 του Ν. 4305/2014,

δ) τα σύνολα δεδομένων που υπόκεινται στους περιορισμούς που τίθενται στην παράγραφο 1 του άρθρου 3 του Νόμου και δεν διατίθενται για περαιτέρω αξιοποίηση και χρήση.

Όπως αναφέρεται και στην ετήσια έκθεση (2016)², το αναθεωρημένο θεσμικό πλαίσιο, το οποίο υιοθετήθηκε με το Ν. 4305/2014, τροποποιώντας το αντίστοιχο το οποίο είχε εγκαθιδρυθεί με το Ν. 3448/2006, συνιστά άμεση και πλήρη ανταπόκριση και ευθυγράμμιση αφενός στην ευρωπαϊκή πολιτική και αφετέρου στη διεθνή πρακτική. Τα ανοικτά δεδομένα συνιστούν προτεραιότητα στη δημόσια διοίκηση, αποτελώντας μια οριζόντια πρόβλεψη την οποία όλοι οι φορείς οι οποίοι εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Νόμου καλούνται να εφαρμόσουν, καταγράφοντας και αξιολογώντας μέσω συγκεκριμένης διαδικασίας τα σύνολα εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων τα οποία έχουν στην κατοχή τους και να αναρτήσουν στο κεντρικό αποθετήριο, το data.gov.gr. Η κατοχύρωση της εξ ορισμού αρχής της ανοικτής διάθεσης αποτελεί μία καινοτομία, η οποία διασφαλίζει την εφαρμογή του Νόμου, μεταθέτοντας το βάρος απόδειξης για πιθανή άρνησης πρόσβασης σε δεδομένα στον εκάστοτε φορέα, καλώντας τον να θεμελιώσει την άρνηση παροχής δεδομένων σε συγκεκριμένη νομική βάση απορρήτων, προσωπικών δεδομένων και λοιπών περιορισμών.

² Ετήσια έκθεση για τη διάθεση και περαιτέρω χρήση των ανοικτών δεδομένων (2016), ενότητα 4 διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση <https://diavgeia.gov.gr/blog/wpcontent/uploads/2016/04/%CE%95%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7.pdf>